

Zpráva ECDC o významných přenosných infekčních nemocech za 7. kalendářní týden, 12. – 18. 2. 2023

Communicable Disease Threats Report, Week 7, 12 – 18 February 2023

Zdroj: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/communicable-disease-threats-report-week-7-12-18-february-2023>

Podle materiálu ECDC volně zpracovalo Oddělení epidemiologie infekčních nemocí, CEM, SZÚ.

Seznam onemocnění uvedených v této aktualizaci:

1. Zemětřesení v Turecku a Sýrii
2. Covid-19 vyvolaný SARS-CoV-2 - mezinárodní situace (EU/EEA)-2019-2023
3. Virové onemocnění Marburg – Rovníková Guinea (Equatorial Guinea) - 2023
4. Infekce vyvolané streptokoky skupiny A – mezinárodní situace – 2022-2023
5. Mpox – mezinárodní situace – 2022-2023
6. Chřipka – mezinárodní situace – monitoring sezóny 2022/2023

1. Zemětřesení v Turecku a Sýrii

Souhrn

Dne 6. února 2023 došlo k velkému zemětřesení o síle 7,8 stupně Richterovy stupnice a několika následným otřesům v jihovýchodním Turecku a severní Sýrii. Zemětřesení způsobilo v obou zemích významné škody, vyžádalo si tisíce životů a poškodilo nebo zničilo podstatnou infrastrukturu, včetně zdravotnických a vodohospodářských zařízení a kanalizace.

Dne 9. února 2023 došlo podle Satelitního střediska OSN (UNOSAT) k záplavám podél řeky Orontes (Al Assi) na hranici Sýrie a Turecka poblíž měst Al Tloul a Jakara. Ke dni 14. února 2023 UNHCR hlásilo 41 209 úmrtí a 90 319 zranění v obou zemích. Zemětřesení postihlo celkem 23,8 milionu lidí. Tato čísla se stále zvyšují, pátrání po přeživších pokračuje i v tvrdých zimních podmínkách. Toto zemětřesení je jedním z nejsilnějších, jaké se v regionu za poslední století vyskytlo, na žádost turecké vlády byla poskytnuta rychlá mezinárodní humanitární pomoc.

Aktuální ohrožení veřejného zdraví v postižených a sousedních zemích

Pátrací a záchranné operace tento týden končí, protože je nepravděpodobné, že by ještě byly nalezeny živé osoby. Mrtvá těla jsou často mylně považována za potenciální příčinu propuknutí epidemií po katastrofách, tato úmrtí jsou způsobena zraněním, nikoli nemocí. Většina patogenů zřídka přežije déle než 48 hodin po smrti.

Týmy pečující o záchráněné by měly dodržovat základní hygienická opatření. V této souvislosti je mimořádně důležité sdílení informací o mrtvých a pohřšovaných osobách.

Zdravotní péče poskytovaná přeživší populaci většinou souvisí s traumatologickou péčí. Prerušeno je poskytování péče o chronická nepřenositelná onemocnění a chronická infekční onemocnění, jako je tuberkulóza a HIVa gynekologicko-porodnická péče. Dalším problémem

jsou environmentální rizika (např. vystavení chladu, oxidu uhelnatému, nebezpečným chemikáliím) a problémy s duševním zdravím u osob, které prožívají trauma a/nebo ztrátu. Podle ECDC se očekává, že v následujících dvou až čtyřech týdnech by mohlo dojít ke vzniku epidemií v souvislosti se situací přeživších, kteří jsou umístěni v kempch a dočasných ubytovacích zařízeních.

Nemoci přenosné vodou a potravinami

Poškození vodohospodářských struktur a přerušení dodávek elektřiny vede k omezenému přístupu k čisté vodě, možnosti vhodného uchovávání potravin a vaření, což může usnadnit přenos nemocí.

Významná je v nadcházejících týdnech v postižených oblastech, zejména v severozápadní Sýrii, možnost propuknutí cholery. Další onemocnění, která se mohou šířit, jsou virová hepatitida A, norovirové a rotavirové infekce; parazitární onemocnění (kryptosporidióza a giardióza) a bakteriální infekce způsobené *Salmonellou typhi a paratyphi*, netyfoidními salmonelami, patogenními *E. coli*, kampylobaktery a shigelami. V záplavových oblastech na severozápadě Sýrie je po zřícení přehrady možné také šíření leptospiróz.

Respirační infekce

V souvislosti s chladným počasím a možností přeplnění ubytovacích zařízení narůstá riziko epidemií respiračních nákaz. V postižených oblastech stále cirkulují viry SARS-CoV-2 a chřipky, ale i jiné respirační viry, které mohou vyvolat epidemie.

Nemoci preventabilní očkováním

Stejně jako respirační infekce se mohou v přeplněných ubytovacích zařízeních šířit nemoci preventabilní očkováním, např. záškrť, spalničky, meningitidy a varicella. Kapacity k detekci a monitorování aktuální situace se zaměřením na poliomyelitidu a další očkováním preventabilní nemoci mohou být omezené.

Spalničky jsou každoročně hlášeny z Turecka i Sýrie. Proočkovanost proti spalničkám dvěma dávkami vakcíny byla v roce 2021 v Turecku 93 %, v Sýrii 53 % (zdroj: WUENIC).

Znepokojující je možnost výskytu poliomyelitidy. Turecko hlásilo v roce 2021 proočkovanost 3 dávkami vakcíny 95%, zatímco v Sýrii byla proočkovanost 1 dávkou 65 % a třemi dávkami 52 % (odhad WUENIC). Turecko i Sýrie jsou země polio-free, ale hrozí riziko zavlečení poliomyelitidy. V Sýrii proběhla v roce 2013 epidemie, kdy byl importován divoký poliovirus z Pákistánu. V roce 2017 zde proběhla epidemie vyvolaná cVDPV2.

Riziko onemocnění tetanem narůstá u osob zraněných i u osob odklízějících trosky budov. Těmto osobám by měla být poskytnuta vhodná péče při ošetření ran a poskytnutí prevence tetanu podle národních doporučení.

Závěry a doporučení

Očkování by mělo být zváženo podle potřeb populace v postižených oblastech a/nebo podle detekce případů. Vakcinační kampaň proti choleře na severozápadě Sýrie, která byla plánována před zemětřesením, by měla být urychlena.

Pro veřejné zdraví je nezbytné zajištění pokračování rutinní vakcinace.

Prioritou by mělo být očkování zranitelných osob proti snadno přenosným nemocem spojených se závažnými následky, jako jsou spalničky, poliomyelitida a covid-19. V případě nedostatku vakcín by měly být přednostně očkovány děti; dospělým, u kterých chybí doklad o očkování v minulosti, má být poskytnuta alespoň jedna dávka očkování proti záškrtu, tetanu a poliomyelitidě.

Rozhodující pro řešení situace je komunikace s postiženou populací - šíření doporučení, dodržování předpisů a opatření a v případě potřeby zvýšení proočkovanosti.

2. Covid-19 vyvolaný SARS-CoV-2- mezinárodní situace (EU/EEA)-2019-2023

EU/EHP

V týdnu končícím 12. února 2023 došlo v EU/EHP ke zlepšení epidemiologické situace ve výskytu covid-19. Počty onemocnění v běžné populaci ve všech věkových kategoriích i v zařízeních dlouhodobé péče, počet hospitalizovaných, léčených na JIP a úmrtí na covid-19 se snížily na nejnižší úroveň za posledních 12 měsíců. Přehled výskytu covid-19 v jednotlivých zemích je dostupný na stránkách ECDC: <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/country-overviews>

K 10. 2. 2023 bylo do databáze GISAID EpiCoV vloženo 30 451 sekvencí patřících k linii XBB.1.5, většina vzorků je z USA (22 726 sekvencí) a Spojeného Království (1 957 sekvencí). Poměrný nárůst XBB.1.5 vůči jiným variantám byl pozorován ve většině zemí EU/EHP.

XBB.1.5 je označena jako varianta zájmu (VOI), rychlé šíření v USA ale nemusí znamenat, že se tato varianta stane dominantní v EU/EHP. V současné době není k dispozici dostatek informací pro posouzení jakékoli změny v závažnosti infekce spojené s touto variantou. Riziko, že výskyt této varianty povede k nárůstu počtu případů covid-19 v EU/EHP je, ale ne v nejbližších měsících. Dne 13. ledna 2023 byl na stránkách ECDC publikován odhad rizik: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/covid-19-threat-assessment-brief-implications-spread-omicron-xbb>

Čína

Podle čínského CDC k 15. 2. 2023 poklesl počet případů onemocnění covid-19, maximum případů bylo hlášeno na konci prosince 2022. Počty případů onemocnění covid-19 v Číně jsou dostupné na stránkách WHO: <https://covid19.who.int/region/wpro/country/cn>

Dne 16. února 2023 zveřejnilo švédské předsednictví v Radě Evropské unie zprávu o revizi opatření souvisejících s covid-19 platných pro cestující z Číny. Doporučuje členským zemím do konce února postupně zrušit požadavek na negativní test na covid-19 před odletem pro cestující z Číny do EU/EHP a postupně do poloviny března ukončit namátkové testování cestujících příjíždějících z Číny do členských zemí.

Ohrožení veřejného zdraví mezinárodního významu (PHEIC)

Dne 30. ledna 2020 byl WHO v důsledku pandemie covid-19 vyhlášen stav ohrožení veřejného zdraví mezinárodního významu, na posledním jednání Emergency Committee IHR 27. ledna 2023 bylo rozhodnuto, že pandemie covid-19 stále představuje ohrožení veřejného zdraví mezinárodního významu.

Hodnocení ECDC pro Evropskou unii (EU)/Evropský hospodářský prostor (EHP):

V současné době neexistují žádná data, která by naznačovala vznik nových variant vzbuzujících obavy v Číně. Čínské CDC v současné době poskytuje týdenní epidemiologické aktualizace, které ukazují výrazné zlepšení epidemiologické situace v celé zemi u všech sledovaných ukazatelů. Nárůst případů v Číně mezi prosincem 2022 a lednem 2023 neovlivnil epidemiologickou situaci v EU/EHP.

ECDC spolupracuje s Evropskou komisí a členskými státy v oblasti zdravotní bezpečnosti, je v pravidelném kontaktu s čínským CDC, kanadskou agenturou pro veřejné zdraví (PHAC), japonským CDC, australským CDC, americkým CDC, ústředím WHO a Regionálním úřadem WHO pro Evropu pro křížovou kontrolu a ověřování dat a hodnocení s partnery mimo Čínu, včetně sekvenování dat od čínských cestovatelů.

ECDC nadále rutinně monitoruje vznikající varianty SARS-CoV-2 a je účastníkem celosvětové technické poradní skupiny WHO pro evoluci virů (TAG-VE).

Aktuální odhad rizik je dostupný on-line: <https://www.ecdc.europa.eu/en/current-risk-assessment-novel-coronavirus-situation>

Akce

Dne 27. 1. 2023 byl zveřejněn „Assessment of the further spread and potential impact of the SARS-CoV-2 Omicron variant of concern in the EU/EEA, 19th update“:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/covid-19-omicron-risk-assessment-further-emergence-and-potential-impact>

Podrobné aktualizace týkající se covid-19 pro jednotlivé země jsou k dispozici na webových stránkách ECDC: <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/country-overviews>

Nejnovější informace o variantách covid-19 jsou dostupné on-line:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/variants-concern>

Další novinky

Dne 13. února 2023 byl WHO publikován dokument „klinická definice obtíží post-covidu u dětí a adolescentů podle konsesu expertů“: <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-2019-nCoV-Post-COVID-19-condition-CA-Clinical-case-definition-2023-1>. Dne 6. října 2022 byl publikován dokument k post-covidu u dospělých:

<https://www.who.int/publications/i/item/WHO-2019-nCoV-Post-COVID-19-condition-Clinical-case-definition-2021.1>

3. Virové onemocnění Marburg – Rovnicková Guinea (Equatorial Guinea) -2023

Dne 13. 2. 2023 potvrdila Rovnicková Guinea výskyt prvního případu virového onemocnění Marburg (MVD), dříve označovaného jako marburská hemoragická horečka. Toto onemocnění je vzácné, ale má potenciál vyvolat epidemie se smrtností až 88 %. První epidemie byla zaznamenána v roce 1967, od té doby bylo hlášeno přibližně 600 případů v epidemiích v Ugandě, Demokratické republice Kongo a Angole. V roce 2022 byly hlášeny 3 případy onemocnění z Ghany.

Během aktuální epidemie v Rovnickové Guinei zemřelo 9 osob s příznaky MVD, u jednoho byla potvrzena pozitivita. Provincie, kde došlo k výskytu onemocnění, leží na hranicích s Gabonem a Kamerunem, které omezily přeshraniční pohyb osob, dosud nebyl hlášen žádný případ onemocnění v Kamerunu nebo Gabonu.

V Rovnickové Guinei probíhá surveillance a trasování kontaktů. Ke dni 12. února 2023 bylo izolováno 21 kontaktů a 4325 osob je v domácí karanténě. District Kie Ntem byl uzavřen.

WHO s partnery podporuje Rovnickovou Guineu a sousedící země, v reakci na výskyt onemocnění byl připraven 30ti denní plán pro posouzení potřeb a dopadů situace v rámci „emergency meeting of the Marburg virus vaccine consortium“ (MARVAC).

Zástupce pro Rovnickovou Guineu uvedl, že úřady v Rovnickové Guineji za posledních 48 hodin nehlásily žádné nové případy podezření na virovou chorobu Marburg.

Zástupce také uvedl, že indexový případ onemocněl 7. ledna 2023, Ministerstvu zdravotnictví Rovnickové Guinei byl hlášen 7. února 2023.

Odhad ECDC

Pravděpodobnost expozice infekci viru Marburg (MARV) pro občany EU/EEA cestující nebo pobývající v západní Ki Ntem provincii v Rovnickové Guinei je velmi nízká.

Nejpravděpodobnější cestou zavlečení nákazy do EU/EHP je prostřednictvím nemocného cestovatele. Import nelze zcela vyloučit, ale riziko importu je považováno za velmi nízké.

Akce

ECDC monitoruje tuto událost prostřednictvím „epidemic intelligence“ aktivit.

4. Infekce vyvolané streptokoky skupiny A (iGAS) – mezinárodní situace – 2022-2023

Francie hlásí pokles počtu nemocných dětí iGAS od 51. týdne roku 2022. Celkem bylo k 29. lednu 2023 hlášeno 121 případů onemocnění a 17 úmrtí. Onemocnění iGAS u dětí reprezentuje 23 % ze všech onemocnění iGAS v zemi. Případy u dospělých ukazují také významný nárůst ve srovnání s předchozí sezónou.

Řecko hlásilo 1 případ úmrtí dítěte na iGAS, toto onemocnění není v Řecku sledováno v rámci surveillance.

Irsko hlásilo nárůst onemocnění iGAS mimo sezónu v období od října do prosince 2022, většinou u dětí mladších 18 let a kopírující nárůst cirkulace respiračních virů.

Odhad ECDC

Infekce GAS ani iGAS nepodléhají hlášení na úrovni EU, proto je možnost vyhodnocení zvýšeného výskytu onemocnění omezená. WHO a ECDC v současnosti hodnotí riziko, které představuje iGAS pro obecnou populaci jako nízké i vzhledem k tomu, že současný nárůst případů iGAS je celkově relativně nízký, případy nejsou vyvolány novým kmenem a onemocnění je snadno léčitelné antibiotiky.

Akce

ECDC otevřelo novou položku v EpiPulse. Ve spolupráci s Regionální kanceláří WHO pro Evropu publikovalo dokument „Increase in Invasive Group A streptococcal infections among children in Europe, including fatalities“ : <https://www.ecdc.europa.eu/en/news-events/increase-invasive-group-streptococcal-infections-among-children-europe-including>

ECDC pokračuje v monitorování této události prostřednictvím „epidemic intelligence“ aktivit.

5. Mpox – mezinárodní situace – 2022-2023

Od poslední aktualizace 31. ledna 2023 k 14. únoru 2023 bylo ze dvou zemí EU/EHP hlášeno 18 případů onemocnění mpox.

Celkově bylo hlášeno z 29 zemí EU/EHP celkem 21 178 potvrzených případů mpox.

Vrcholu dosáhl počet onemocnění v EU/EHP v červenci 2022, od té doby počty nemocných setrvale klesají, nejnižší počty jsou hlášeny od 52. týdne 2022.

WHO publikovala stanovisko ze 4. setkání Emergency Committee pro mpox IHR(2005), ve kterém doporučuje, aby u mpox byl nadále zachován statut nemoci ohrožující veřejné zdraví mezinárodního významu (PHEIC) a doporučuje zvážit zařazení mpox do národních surveillance programů.

Odhad ECDC

Vzhledem ke klesajícímu počtu nových případů mpox v evropském regionu, je celkové riziko infekce mpox hodnoceno jako střední pro MSM a nízké pro širší populaci EU/EHP.

I přes klesající počet případů je doporučeno pokračovat v informovanosti zdravotníků a podpoře zdravotnických služeb se zaměřením na sexuální zdraví, testování, sledování kontaktů a očkování, zejména MSM a zdravotníků.

Akce

ECDC monitoruje epidemiologickou situaci mpox.

Odhady rizik byly publikovány 23. května 2022: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/risk-assessment-monkeypox-multi-country-outbreak>, aktualizace 8. července 2022 <https://www.ecdc.europa.eu/en/news-events/ecdc-releases-first-update-its-rapid-risk-assessment-monkeypox-outbreak>, 18. října 2022 <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Monkeypox-multi-country-outbreak-second-update.pdf> , poslední aktualizace je dostupná na stránkách ECDC: <https://www.ecdc.europa.eu/en/mpox-monkeypox>

6. Chřipka – mezinárodní situace – monitoring sezóny 2022/2023

Prahové hodnoty 10 % positivity pro vyhlášení sezónní epidemické aktivity byly v sentinelových vzorcích dosaženy ve 45. týdnu 2022.

Aktivita virů chřipky v regionu klesala od 51. týdne 2022 s lehkým vzestupem positivity v sentinelových vzorcích z primární péče od 5. týdne 2023 v souvislosti s nárůstem cirkulace viru chřipky B.

V jednotlivých zemích cirkulují různé viry chřipky, zvyšuje se cirkulace A(H1)pdm09 a chřipky typu B.

Celkově v této sezóně dominovaly v sentinelových vzorcích z primární péče viry chřipky A(H3), od počátku 50. týdne roku 2022, respektive 2. týdne roku 2023, byla pozorována vyšší cirkulace virů A(H1)pdm09 a typu B. V nesentinelových vzorcích byly detekovány podobné podíly virů A(H1)pdm09 a A(H3).

U hospitalizovaných pacientů na JIP a dalších odděleních byly zjištěny viry chřipky typu A i typu B, ve vzorcích SARI dominovaly viry chřipky A(H1)pdm09.

Odhad ECDC

Aktivita sezónní chřipky v EU/EHP trvá s mírným zvýšením positivity v sentinelové primární péči počínaje týdnem 5/2023 a souvisí se zvýšenou cirkulací viru typu B. Aktivita chřipky dosáhla v EU/EHP vrcholu v 51. týdnu 2022.

Akce

ECDC a WHO monitorují aktivitu chřipky ve WHO Evropském regionu. Data jsou dostupná na <https://flunewseurope.org/>.